

การเลือกรูปแบบในการใช้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในคดีทรัพย์สินทางปัญญา
และการค้าระหว่างประเทศ

การประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศว่า บุคคลภายนอกที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศจะมีส่วนร่วมในคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบใดได้บ้าง ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือ เพื่อนศาล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เห็นว่า

“...ผู้พิพากษาสมทบจะได้ประโยชน์กว่าในแง่ที่จะมาให้ความรู้กับศาลได้ดีกว่าในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เพราะในระบบผู้เชี่ยวชาญเหมือนข้างบนฟังข้างล่าง ไม่เหมือนกับผู้พิพากษาที่นั่งทำงานด้วยกันและฟังในฐานะที่เป็นผู้ร่วมรับผิดชอบด้วยกัน...ถ้าต่อไปกฎหมายสิทธิบัตรทำงานมากขึ้น จึงค่อยคัดเลือกผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิจริงๆอีกครั้งหนึ่ง ในชั้นแรกก็เปิดให้ผู้พิพากษาสมทบเข้ามาก่อน...”

นอกจากนี้ อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เห็นว่าในกรณีที่ผู้พิพากษากับผู้พิพากษาสมทบไม่มั่นใจ อาจจะต้องการฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วย¹

นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล เห็นว่า ควรมีทั้งผู้พิพากษาสมทบและผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

“...จำเป็นหรือไม่ที่จะให้มีผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในเมื่อมีผู้พิพากษาสมทบแล้ว แต่โดยความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่า มีความจำเป็น เพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่จะตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบบ้างจำนวนจำกัด ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ อาจมีความรู้ในแขนงอื่นๆ ที่ผู้พิพากษาสมทบ หรือผู้พิพากษาอาชีพ อาจไม่มีความรู้ในแขนงนั้นๆ และเป็นไปไม่ได้ที่จะให้ผู้พิพากษาอาชีพ และ

¹ รายงานการประชุมของคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ครั้งที่ 1/2536 วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2536 ณ ห้องประชุมอนุญาโตตุลาการ, น.17-20.

ผู้พิพากษาสมทบมีความรู้ทุกแขนงได้ บางคดีอาจจะต้องการความรู้พิเศษเฉพาะเรื่อง จึงเห็นควรให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อมาให้ความเห็นในความรู้พิเศษเฉพาะเรื่องนั้นๆได้”²

สำหรับการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งรูปแบบศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศก็ได้มีการให้ความเห็นในประเด็นข้างต้นเช่นกัน ได้แก่ อาจารย์อุดม เฟื่องฟุ้ง มีความเห็น

“...เรื่ององค์คณะผู้พิพากษานั้น เห็นว่าดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีส่วนที่เป็นปัญหาในทางศิลปะและวิทยาการทางเทคโนโลยี ซึ่งผู้พิพากษาจะพิจารณา ได้แต่ในข้อกฎหมาย จะไม่เข้าถึงในเรื่องของเทคโนโลยี จึงเห็นควรให้มีองค์คณะผู้พิพากษา มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งอาจจะให้เป็นผู้พิพากษาสมทบ หรือเป็นที่ปรึกษาก็แล้วแต่จะพิจารณากันเข้าร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ...”³

นายปริญญา ตีผลดง มีความเห็นว่า

“...ทรัพย์สินทางปัญญาในบางเรื่องเป็นเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งน่าจะมีผู้พิพากษาที่มีลักษณะพิเศษ คือมีความรู้เฉพาะด้านในเรื่องเหล่านี้ด้วย อย่างเช่น ในบางประเทศเข้าใจว่าเป็นเยอรมันจะให้ผู้ที่จบกฎหมายและจบทางด้านวิศวกรรมศาสตร์เป็นผู้พิพากษามีอำนาจพิจารณาคดีสิทธิบัตร ซึ่งจะ

² รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ครั้งที่ 2/2536 วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2536 ณ ห้องประชุมอนุญาโตตุลาการ, น.11.

³ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งรูปแบบศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ครั้งที่ 5/2536 วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม, น.11.

ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีสะดวก รวดเร็วและง่ายขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้จะเข้าใจเนื้อหาของเรื่องดี ฉะนั้น จึงขอสนับสนุนหลักการที่เสนอให้มีผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องเหล่านี้ แต่ในประเทศไทยคงเป็นไปได้ยากที่จะได้ผู้พิพากษาซึ่งจบการศึกษาทั้งด้านกฎหมายและวิศวกรรมศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ในขณะเดียวกัน ฉะนั้นในระยะแรกก็คงต้องใช้ผู้พิพากษาที่มีความสนใจทางด้านนี้โดยเฉพาะมาเป็นผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศและอาจให้ผู้มีความรู้ทางเทคโนโลยีในเรื่องเหล่านี้โดยเฉพาะมาเป็นผู้พิพากษาร่วมเป็นองค์คณะด้วย ซึ่งอาจเป็นลักษณะของผู้พิพากษาสมทบ หรือเป็นผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นองค์คณะกับผู้พิพากษาอาชีพ หรืออาจให้มีลักษณะคล้ายกับศาลภาษีอากรกลางที่ให้ผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในฐานะเป็นเพื่อนศาล ซึ่งก็เป็นวิธีที่ดีอีกทางหนึ่ง แต่หากเป็นไปได้น่าจะให้มีผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนี้ร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีด้วย...”⁴

ในการประชุมครั้งนี้ อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล มีความเห็นว่า

“...ผู้เชี่ยวชาญในศาลภาษีมีลักษณะพิเศษต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งทั่วไป ซึ่งจะอยู่ในฐานะเป็น Amicus Curiae ตามแบบของ Common Law คือ ไม่ได้มาเป็นพยานของคู่ความแต่มาในฐานะเป็นที่ปรึกษาของศาล ซึ่งความหมายของรากศัพท์ คือ ให้มาเป็นเพื่อนศาล ศาลจะเชิญมาให้คำปรึกษาหารือกับศาลโดยไม่ออกหมายเรียก และไม่ได้มาเพื่อให้คู่ความซัก เพราะไม่ใช่พยานศาลจะฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินจากพยานหลักฐานในสำนวน ซึ่งเป็นระบบพิเศษที่เข้ามาในคดีภาษีอากร แต่อย่างไรก็ดีวิธีเหล่านี้ก็ไม่ค่อยจะได้ใช้ ฉะนั้นถ้ามีกลไกในเรื่อง Amicus Curiae ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศจะเป็นประโยชน์และน่าจะนำมาใช้ในทางปฏิบัติให้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันจะใช้ผู้เชี่ยวชาญ Amicus Curiae อย่างเดียวไม่พอเราคงต้องมีผู้พิพากษาที่มี

⁴ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3, น.11-12.

ความรู้ ความชำนาญเฉพาะในเรื่องนี้เข้ามาร่วมด้วย ซึ่งน่าจะให้มีผู้พิพากษาผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน และผู้พิพากษาพิเศษ 1 คน เป็นองค์คณะในคดีแพ่งและคดีอาญาทุกประเภทในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศนี้ และเห็นว่า ไม่น่าจะใช้ระบบผู้พิพากษาสมทบ เพราะไม่ค่อยเห็นพัฒนาการหรือ Performance ของผู้พิพากษาสมทบของไทยเท่าที่ควร ผู้พิพากษาสมทบของไทยยังไม่อยู่ในจุดที่เป็นที่พึงได้ ส่วนใหญ่ผู้พิพากษาสมทบจะเป็นผู้ถูกคัดเลือกตามผู้พิพากษาอาชีพ ผู้พิพากษาสมทบยังไม่เติบโตมาถึงขนาดจะมาเป็นผู้พิพากษาหลักนั่นเอง...”⁵

อย่างไรก็ตามในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งรูปแบบศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ครั้งที่ 9/2536 ได้มีการลงมติให้ผ่านร่างเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญของศาลหรือเพื่อนศาล โดยไม่มีการแก้ไขร่าง โดยมีการแสดงความเห็นก่อนการลงมติ ดังนี้

นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล ให้ความเห็นดังนี้

“...ตามร่างมาตรานี้ หมายถึง การให้ความรู้ความเห็นในทางข้อเท็จจริงแต่ไม่ผูกพันศาล ส่วนผู้พิพากษาสมทบนั้นอาจไม่มีความรู้ทุกแขนงวิชา ดังนั้นหากไม่มีผู้พิพากษาสมทบที่มีความรู้เฉพาะด้าน ก็อาจจะเชิญบุคคลภายนอกมาให้ความรู้แก่ผู้พิพากษาได้...”

นายชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม ให้ความเห็น ดังนี้

“...เรื่องนี้คงนำมาจากกฎหมายอังกฤษ คือ เป็นเพื่อนศาลโดยศาลต้องออกหนังสือเชิญ และในข้อกำหนดก็มีแบบฟอร์มหนังสือเชิญ ซึ่งต่างกับกรณีคู่ความเรียกมาเอง โดยการออกหมายเรียก และมีฐานะเป็นพยาน ดังนั้น ในร่างมาตรานี้น่าจะมี 2 กรณี คือ 1 กรณีที่ศาลเรียกมา ศาลต้องทำเป็นหนังสือเชิญ เช่นเดียวกับที่ศาลภาษีอากรกระทำอยู่ในปัจจุบัน 2 กรณีที่คู่ความขอให้ศาลหมายเรียก...”

⁵ เฟิงอ้าง, น.12.

นายสมบุรณ์ บุญภินนท์ ให้ความเห็นดังนี้

“...เห็นด้วยตามร่าง เพราะแม้จะมีผู้พิพากษาสมทบแล้ว แต่คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากมายหลายด้าน เช่น ทางด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ดังนั้น หากให้มีเฉพาะผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งบางท่านอาจจะมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง จึงเห็นว่กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้วยก็คงไม่มีข้อเสียหายใดๆ...”⁶

⁶ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแนวทางในการจัดตั้งรูปแบบศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ครั้งที่ 9/2536 วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม, น.9-14.